

Tyjater ślipiami meli i szczuna

Przewodnik tyjatralny

„Przewodnik *Tyjatralny*” to pozycja *dla każdego jednego szaranka, gzuba i boźdóra, dla szczawika, każdyj pyrdki i salachy*. Na kolejnych stronach poznasz fascynujące fakty z historii naszego *Tyjatru* oraz dowiesz się, jak *chapiemy*. Dzięki temu wizyta *wew Tyjatrze* będzie *fest* przeżyciem!

Przejdź się *zez* rodzicami *na przechadzkę* i odkryj, jakie dwa hasła można *szpynąć* na budynku *Tyjatru*. Wpisz je *wew* pustych polach.

Dorysuj pozostałe elementy *frontu*.

Wew sobotnie popołudnie *zez całą famułą*, z uśmiechami i wypiekami na *sznupkach* czekamy, *kiedy ino wknaimy* my się do *Tyjatru*.

Co to będzie? Jak będzie *wew* środku? Jaki będzie spektakl?

Dziecioszki, a *żeli* wiecie, że napis na *froncie* budynku został tam umieszczony na cześć Polek i Polaków? Dzięki zakupie akcji, dołożyli Oni swoje *bejmy* na budowę tego gmachu.

Naprawdę?

Myślisz sobie pewnie: po co *dyrdać* do *Tyjatru*, skoro spektakle możemy *obglądać wew kintopie, wew pudle* lub na ekranie komputera? Można też przecież słuchać spektakli *wew grajkaście*. *Trza* Ci wiedzieć, że przedstawienia *tyjatralne* to przedstawienia na żywo. Możesz brać *wew* nich czynny udział. To *ganc insze* uczucie! *Wew Tyjatrze* wszystko może się zdarzyć, mimo że *każdy jeden* spektakl jest wyreżyserowany.

Sztuka *tyjatralna* to coś więcej niż to, co *obdłqdasz*. Ma *lyna, dziecioszku*, poruszyć Twoją duszę, ciało i *dynkę*, wydobyć *zez* Ciebie *wuchtę* różnych emocji. Być może *wew* czasie pobytu *wew* naszym *Tyjatrze*, będziesz się *kielczył i chichrał, dudlał, abo peniał i miał fefry*.

Nie daj się długo namawiać - zapraszamy do tajemniczego i magicznego świata *Tyjatru, tej!*

Ale my się *wyrychtowali!*

Tyjater Polski wew Poznaniu od 1875 roku - poznaj naszą historię

Znajdujesz się *wew* najdłużej, *ciągim* działającym *Tyjatrze* *wew* Polsce. Przez 146 lat nasze drzwi *zawdy* były *otworzone* bez względu na to, co działo się dookoła.

Tyjater - przestrzeń

Tyjater Polski *mo styry* sceny:

Wielgachno Scena

Malarnia

Sklep pod sceną

Galeria

Na każdej *zez* scen wystawiane są inne przedstawienia - wyjątkowe i niepowtarzalne.

Jeszcze do niedawna użytkowana była niezwykle unikalna scena obrotowa. Jest to *ino* jeden taki zachowany obiekt *wew* Europie Środkowo-Wschodniej. Obracała się wokół własnej osi dzięki sile kilku *patanów*. Dzisiaj są one już *ganc* zmechanizowane.

Zobacz, Andziu, mamy okazję *szychnąć* nie tylko na samo przedstawienie, ale i *calki Tyjater łod* środka!

Ganc nie wiedziałem, że istnieje coś takiego jak scena obrotowa!

A gdzie Ty *usiądziesz się* na widowni *Wielgachnej* Sceny naszego *Tyjatru*?

Rysiu, *dyrdaj* na widownię!

Kiedyś na widowni tego *Tyjatru* było aż 800 miejsc!

A dzisiaj jest *ino* 200!

Tyjater - Malarnia

Malarnia zawdzięcza swą nazwę dawnej pracowni plastycznej, która się tu znajdowała.

Malarnia jest typem sceny otwartej - co oznacza, że można ją aranżować *wew* zależności od potrzeb.

Tyjater - wiara

Gdy *dyrdasz* do *Tyjatru*, spotykasz na swojej drodze jedynie niewielką część *eki*, która *wew* nim *chapie*. Zespół *tyjatralny* to *wiaruchna*, której na co dzień nie widać, jednak bez niej spektakl byłby niemożliwy do zaprezentowania. Pozwól, że *tero* przedstawimy pokrótce naszą *tyjatrlną famulę*.

Dyrektorzy

Naczelný i artystyczny - to oni dbają o wszystkich pracowników i *wiarę* współpracującą *zez Tyjatrem*. Dyrektorzy decydują, jakie nowe spektakle będą *tetrane wew Tyjatrze* i jaki będzie ostatecznie kształt repertuarów, co i kiedy, na jakiej scenie zostanie zagrane.

Dział Administracyjny

Sekretarz - centrala *Tyjatru*. Poza zarządzaniem kalendarzem Dyrekcji jest ich łącznikiem *zez* pozostałymi działami *wew* wszystkich sprawach.

Dział Księgowy pilnuje *siana*, rozlicza faktury - to nie lada wyzwanie, aby *wew* niczym się nie *pofajtać*.

Dział Marketingu i PR dba o wizerunek *Tyjatru* oraz promowanie *calkich* jego wydarzeń, nie ma tu zadań niemożliwych do wykonania.

Biuro Organizacji Widowni najlepiej zna Wasze potrzeby. Z Nimi *godocie*, gdy rezerwujecie bilety.

Obsługa Widowni - to *zez* Nimi widzicie się, gdy *przydyrdacie* do naszego *Tyjatru*.

Dział Artystyczny

Koordynatorka ds. Programowych, Specjalista ds. artystycznych, Producent, Pedagog Tyjatronu i Sekretarz literacki dbają o to, *co by każdy jeden* widz poczuł się *fest. Tetrają* warsztaty oraz wydarzenia. Pomagają widzom lepiej zrozumieć spektakle.

Inspicjent - główna osoba zarządzająca spektaklem. Wskazuje, kiedy *aktornik* powinien pojawić się na scenie, dba o prawidłowy przebieg przedstawienia oraz o to, aby wszystkie *retynta, klamoty, różne ajzole, dynksy, duperelki i fiksmatenta* pojawiły się tam, gdzie powinny. Jednym słowem - bez inspicjenta nie ma spektaklu. Robi wszystko *akuratnie na cycuś-glancuś, co by było jak na imię*, a to *nie tak ajnfach, tej!*

Bez nas tak naprawdę nie ma spektaklu. Czuwamy nad *całkim* nim.

Tyjater to nie *ino* spektakle. *Przydyrdajcie* także na warsztaty!

Dział Techniczny

Zaopatrzenie dba o niezbędne *sprawunki* dla *Tyjatronu*.

Panie sprząające dbają o *ordnung, co by nie było bajzlu*.

Portierki i portierzy pilnują, mają pod swoją opiekę *wuchtę* kluczy do każdego zakątka *Tyjatronu*.

Akustycy i akustyczki *rychtują fest* nagłośnienie sceny i widowni.

Oświetleniowcy mrugają światłami *zez* swojej *kanciapy*, *co by* wszystko było odpowiednio widać.

Osoby odpowiedzialne za multimedia operują obrazami.

Montażysty dbają o to, *co by* scenografia do spektaklu była *porzómnie* złożona i zmontowana na scenie, to niemal jak *tetranie zez* klocków Lego.

Charakteryzatorki malują *aktorników* przed wyjściem na scenę.

To my, prężnie funkcjonujący Dział Techniczny, nie żadne *szepece na gumowe dydki*, bez którego zagranie spektaklu byłoby niemożliwe!

Nad tym wszystkim pieczę trzymam ja - kierownik techniczny!

Rekwizytorzy dbają o to, *co by* wszystkie *retynta, klamoty,*

pudelyszka i ajzole, fifne dynksy, szklanne, papierzanne, zielazne i drzewianne duperelki, które są potrzebne *wew* danym spektaklu, znalazły się na swoich miejscach, były *akuratne i porzómne*, czyste i sprawne.

Po spektaklu natomiast rekwizyty muszą być zebrane i *wyrychtowane* na następne wydarzenie.

Plastycy dbają o *galantny* wygląd wykonanej do danej sztuki scenografii, ale też sami *tetrają* ją od podstaw.

Garderobiane - osoby które są *zez aktornikami* od początku prób nad spektaklem, przez premiery, aż do ostatniego przedstawienia.

Dbają o to, aby wszystkie potrzebne na dany spektakl kostiumy, były *na zicher* czyste, *wybiglowane*, bez dziur, *żeli* ubytków oraz aby miały wszystkie *depoki. Rychtują, chędożą i biglują portki, spódniki, szakiyty, szlajfki, kamzelki i bindki, a kiedy trza* to też i *beretki*, cały *kluft, mszczą się, co by koźdyn jeden aktornik miał co wdziać, miał galantny ancug, fest jaczkę* i mógł *klajdnąć się wew porzómny mantel* na scenę, a też *miół* w co się *przeblec*.

Dzieje się *wew* miejscu zwanym garderobą. To *wew* jej zakamarkach *aktorniki zez* pomocą garderobianych i charakteryzatorek przemieniają się *zez* zwykłego człowieka *wew* postać, jaką mają zagrać *wew* spektaklu.

Eka Artystyczna

Aktorniki etatowi, **aktorniki** współpracujący, reżyserzy, dramaturdzy - to *całka* plejada twórców, którzy prężnie *chapią* nad *każdym jednym* spektaklem. *Żeli* wiesz, czym każdy z nich się zajmuje?

Całka wiara, która została zaprezentowana na poprzednich stronach, nie miałyby zajęcia, gdyby nie Ty!

To Ty, *zez famułą, zez Mamuchną, Tatulkim, Babusią* i *zez Dziadziom, zez siorą, zez bracholem*, a może i *zez kuzajem* kupujesz bilet do *Tyjatronu, plaszczysz się* na naszej pięknej widowni i sprawiasz, że nasz *arbajt* ma sens.

Tyjater Polski **wew** Poznaniu jest **Tyjatrem** dramatycznym, czyli takim, gdzie **artychy** wystawiają spektakle, wypowiadając swoje role **zez** sceny. Gramy głównie sztuki dla dorosłych, ale i dla **maludy** coś się znajdzie.

Pamiętaj, o kilku zasadach:

- Bądź przynajmniej 15 minut przed spektaklem. **Zapóźnieni** nie są wpuszczeni na przedstawienie.
- Przed wejściem na widownię **zawdy** wyłącz lub wycisz telefon komórkowy.
- **Wew** czasie spektaklu nie **szamaj jedzy**, nie **żuchloj** gumy ani nie **tutkaj** napojów.
- **Zawdy** sprawdź, **żeli uczaplił** się na odpowiednim miejscu, wskazanym na Twoim bilecie.
- Na koniec spektaklu klaszcz głośno - to najlepsze podziękowanie dla **aktorników** za Ich ciężki **arbajt**.

Dyrdaj do nas regularnie - dla nas jesteś najważniejszy!

Pamiętaj, **gzubie**, **wew Tyjatrze** nie wolno **kantolić się** na widownię, **fyrtać się** na krzesła, **chrabęścić papiórkami**, **ślabrać**, **świgać** niczym na scenę, **wystworzać fify** i **muki**, **pynchcić**, **wywijać**, **stalować się**, **rumotać**, **blubrać**, **przesmradzać** i **klybrać**, gdy Ci **coś się nie widzi**, **ażeby!** Nie zachowuj się jak **rojber** **abo pener**, **żeli** jaki **szplin!** **Wew Tyjatrze** **trza** być **szpagacik** i **mieć bón tón**, **tej!** **Inacy ino mi pyndź** - **idź w pyry lynty gryż!**

Tyjater - amfitka

Na pierwszym **kiju** **wew** sali **zez wielgachnymi** oknami oraz obrazami na ścianach, na jej środku, znajduje się jedno tajemnicze wejście. Prowadzi **lono** do Łoży Reprezentacyjnej (dawniej zwanej: Królewską, Honorową, Prezydencką).

Zasiadali w niej sami znakomici goście naszego **Tyjatru**, **wew** tym: prezydenci, **artychy**, wyśmienici naukowcy.

Łoża Reprezentacyjna uważana jest za najlepsze miejsce do **obglądania** spektaklu.

Dlaczego? Ponieważ najlepiej z niej **szpychować** na przedstawienie.

Żeli to jest prawda? Sprawdź koniecznie!

Wew Łoży Reprezentacyjnej możesz **plaszczyć się** i Ty!

Tyjater - czyli przesady i zwyczaje

Przesady i zwyczaje **tyjatralne** to nic innego, jak zbiór zakazów i nakazów. Dotyczą one zarówno **aktorników**, jak i widza. Oto kilka z nich:

Przed każdą premierą **tyjatrzną** odbywają się trzy **sztuchpróby** generalne - **aktorniki** dla wąskiej grupy publiczności po raz pierwszy pokazują jak się **uharali**. Pamiętaj, na próbach generalnych nie wolno klaskać.

Jeżeli **sztuchpróba** generalna, czyli ostatnia przed premierą, wyjdzie **akuratnie na fest**, premiera zazwyczaj bywa **spartolona** i **jest poruta**.

Spektakle premierowe najlepiej zaczynać z trzynastominutowym **zapóźnieniem**.

Aktor nie powinien **gramolić się** na scenę lewą **girą**.

Na scenie nie wolno otwierać parasola ani mieć przy sobie pawiego pióra - to przynosi pecha.

Puder **tyjatralny** lub sól nie mogą się wysypać, gdyż to wiąże się dla **aktornika** ze zmianą **Tyjatru**.

Znaleziony na scenie gwoździć przynosi szczęście.

Aktornik nie powinien wchodzić na scenę **wew** prywatnych **papciach**.

Czerwona nitka **wew ancugu aktornika** na scenie chroni Go przed **ciotowaniem**.

Rysiu, a Ty wierzysz w przesady?

Gdy **czorny kociamber** przebiegnie mi drogę, mam **ździebko fefry...**

Odbyłeś właśnie swoją podróż spektaklową. **Artychy** spisali się **na fest**, pokazując to, co potrafią robić najlepiej. Reżyser spektaklu stanął

na *dyńce*, aby sztuka była wybitna. Akustycy i oświetleniowcy stanęli na wysokości zadania i mogli podziwiać *fine* efekty dźwiękowe i świetlne na scenie. Garderobiane i rekwizytorki dopieściły każdy szczegół *ancugów* i *duperelków*. Inspicjent, jak dobry szef, *szpycował* na wszystko, *co by* było *rychtyk* i żeby niczego nie *spartolić*. A jakie są Twoje wrażenia? Co Ci się najbardziej *widziało*?

SŁOWNICZEK:

A kiedy trza – kiedy trzeba

A to nie tak ajnfach – a to nie tak łatwo i prosto

Abo – albo

Ajzol – metalowy przedmiot

Aktornik – aktor

Akuratnie – dokładnie, starannie

Amfitka – balkon w teatrze

Ancug – ubranie, garnitur

Arbajt – praca

Artycha – artysta

Ażeby! – żeby nie wiem co!

Babusia – babcia

Bajzel – nieporządek

Bejmy – pieniądze

Beretka – beret

Bigłować – prasować

Bindka – krawat

Blubrać – gadać, głądzić

Boźdór – chłopak

Bón tón – dobre maniery

Brachol – brat

Całka – cała

Chapać – ciężko pracować

Chędożyć – czyścić

Chichrać się – śmiać się

Chrabęścić – szeleścić

Cięgiem – ciągle

Ciotowanie – rzucanie uroku

Co by – aby

Coś się nie widzi – nie podoba się

Czorny – czarny

Depok – guzik

Dla każdygo jedno – dla każdego; dla wszystkich

Drzewianne – drewniane

Dudlać – płakać

Duperelki – drobne przedmioty

Dynksy – nieokreślone coś; nieokreślony przedmiot

Dyńka – głowa

Dyrdać – chodzić dokądś

Dziadzia – dziadek

Dziecioszek – dziecko

Eka – ekipa

Famuła – rodzina

Fest – dobrze, porządnie

Fifny – zgrabny, szykowny

Fiksmatenta – drobiazgi

Front – przód budynku

Fyrtać się – wiercić się

Galantny – elegancki

Ganc - zupełnie

Gira – noga

Godać – rozmawiać

Grajkasta – radio

Gramolić się – wchodzić na coś

Gzub – małe dziecko

Idź w pyry łynty gryź – precz stąd!

Inacy – inaczej

Ino – tylko

Ino mi pyndź – odejdz!

Inszy – inny

Jaczka – marynarka

Jak na imię – dobrze, właściwie

Jedza – jedzenie

Kamzelka – kamizelka

Kanciapa - pomieszczenie

Kantolić się – pchać się

Każdy jeden – każdy

Kiedy ino – kiedy tylko, kiedy już

Kielczyć się – śmiać się

Kij – piętro

Kintop – kino

Klajdnać się – ubrać się

Klamoty – tu: wszystkie przedmioty

Kluft – odzież

Klybrać – marudzić

Kociamber – kot

Kuzaj – kuzyn

Łod – od

Łono – ono

Łyna – ona

Maluda – dziecko

Mamuchna – mama

Mantel – płaszcz

Mela – panna

Mieć fefry – bać się; czuć strach

Mo – ma

Muki – grymasy, fochy

Mścić się – pracować z wysiłkiem, z poświęceniem

Na cycuś-glancuś – na tip top

Na przechadzkę – na spacer

Na zicher – na pewno

Obglądanie – oglądanie

Ordnung – porządek

Otworzony – otwarty

Papcie – buty

Papierzanny – papierowy

Papiórki – papierki

Patan – duży, silny mężczyzna

Pener – osiedlowy maczo, menel, lump, żul

Peniać – bać się

Płaszczyc się – siadać, zajmować miejsce

Pofajtać – pomieszać, pomylić

Portki – spodnie
Poruta – wstyd
Porzómny – porządny
Przeblec – przebrać się, zmienić część ubioru
Przesmradać – wybrzydzać
Przydyrdać – przyjść
Pudełyszko – pudełeczko
Pudło – telewizor
Pynchcić – szperać, myszkować
Pyrdka – dziewczynka
Retynta – graty
Rojber – urwis, psotnik
Rumotać – hałasować
Rychtować – szykować
Rychtyk – dokładnie, w porządku
Salacha – dziewczyna
Siano – pieniądze
Siora – siostra
Sklep – piwnica
Spartolić – zepsuć
Sprawunki – zakupy
Spódnik – spódnica
Stalować się – popisywać się, głupio zachowywać
Szakiyt – żakiet
Szamać – jeść
Szaranek – chłopczyk
Szczawik – podrostek

Szczun – chłopak
Szkłanny – szklany
Szłajfka – kokardka
Sznupka – buzia
Szpagacik – elegancik
Spec na gumowe dydki – marny specjalista
Szplin – narwaniec
Szpycnąć - zobaczyć
Szpycować – spoglądać, obserwować
Sztychpróba – próba
Ślabrać – brudzić
Ślipia – oczy
Śtyry – cztery
Świgać – rzucać
Tatulek – tata
Tej – partykuła wzmacniająca; wołacz zaimka Ty
Tero – teraz
Tetrać – tu: robić coś pracowicie, mozolnie
Trza – trzeba
Tutkać – pić
Tyjater – teatr
Tyjatrałny - teatralny
Uczaplić się – rozsiać się
Uharać się – ciężko się napracować
Usiąść się – usiąść, zająć miejsce
Wdziać – założyć
Wew – w

Wiara – ludzie
Wiaruchna – ludzie
Widzieć się – podobać się
Wielgachno – duża
Wknaić się – wejść
Wuchta – dużo czegoś
Wyrychtować się – wyszykować się
Wystworzać fify – stroić żarty
Wywijać – rozrabiać
Zapóźnieni – spóźnialscy
Zawdy – zawsze
Zez – z
Zielazny – żelazny
Żdziebko – trochę
Żeli – czy
Żuchlać – żuć

Tłumaczenie na gwaraę poznańską: Krzysztof Gmerek